

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.514.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 5025 Pana Posła Jerzego Polaczka w sprawie wyrównania uprawnień emerytalnych osób represjonowanych za udział w działaniach opozycji w stanie wojennym, zatrudnionych w górnictwie węgla kamiennego, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Osoby, które działały na rzecz niepodległości i suwerenności Państwa Polskiego w latach 1956-1989 były poddawane przez reżim komunistyczny licznym represjom i szykanom. Do najczęstszych należało uwięzienie, internowanie, usunięcie z uczelni, karne wcielenie do wojska, pozbawienie możliwości wykonywania zawodu, uniemożliwienie podjęcia zatrudnienia w wybranych miejscach, zwolnienie z pracy, pozbawienie możliwości awansowania, degradowanie na gorsze stanowiska służbowe, pozbawienie nagród oraz premii. Szykany te rzutowały na otrzymywane przez działaczy opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowane z powodów politycznych wynagrodzenie, a niektóre z nich skutkowały nawet jego czasowym pozbawieniem. Działacze opozycji antykomunistycznej i osoby represjonowane z powodów politycznych pracowały w różnych branżach i wykonywały różne prace, w tym takie, z którymi wiązało się nabywanie prawa do emerytury lub innych świadczeń emerytalno-rentowych na szczególnych, uprzywilejowanych zasadach. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie posiada danych o liczbie tych osób z podziałem na branże i rodzaje wykonywanych prac z uwzględnieniem wpływu stosowanych wobec nich represji na nabywanie przez nich praw do świadczeń emerytalno-rentowych na preferencyjnych zasadach. Dotyczy to także górników.

Obowiązujące przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, z późn. zm.) regulują uprawnienia do świadczeń emerytalno-rentowych, w tym emerytury górniczej, bez względu na wiek i zajmowane stanowisko, przysługujących z powszechnego systemu emerytalno-rentowego.

Na podstawie przepisów wymienionej ustawy za okres składkowy przy ustalaniu uprawnień i wysokości świadczeń emerytalno-rentowych jest uznawany okres: osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1955 r. za działalność polityczną; świadczenia pracy po 1956 r. na rzecz organizacji politycznych i związków zawodowych nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do kwietnia 1989 r.; niewykonywania pracy przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych; pozbawienia możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych

praw człowieka w Polsce; internowania na podstawie [art. 42](#) dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym (Dz. U. [poz. 154](#), z późn. zm.).

Uznanie wskazanych okresów za okresy składkowe umożliwia ich uwzględnienie, niezależnie od długości ich trwania, przy ustalaniu uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych i obliczaniu ich wysokości. Zgodnie z przyjętą zasadą okresy osadzenia w więzieniach lub innych miejscach odosobnienia na terytorium Polski na mocy skazania albo bez wyroku po dniu 31 grudnia 1955 r. za działalność polityczną oraz okresy internowania na podstawie art. 42 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty uwzględnia się w wymiarze podwójnym.

Na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 794) działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych przyznano prawo do ustalenia kapitału początkowego przy zastosowaniu kwoty przeciętnego wynagrodzenia, proporcjonalnie do okresu, w którym ubezpieczony doświadczył określonych represji. Rozwiązanie to jest stosowane odpowiednio do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy oraz do rent rodzinnych.

Ubezpieczonym, którym ustalono kapitał początkowy, wysokość emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy przed dniem 1 czerwca 2021 r., ponowne ustalenie kapitału początkowego, wysokości emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy jest dokonywane na wniosek osoby zainteresowanej złożony w organie rentowym, o ile jest to dla nich korzystniejsze.

Obowiązujące przepisy ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 906) regulują sprawę przysługujących osobom o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych uprawnień o charakterze pieniężnym oraz uprawnień o charakterze niepieniężnym, rzeczowym.

Jednym z przysługujących uprawnień działaczom opozycji antykomunistycznej lub osobom represjonowanym z powodów politycznych jest prawo do świadczenia wyrównawczego. Prawo do tego świadczenia przysługuje osobom uprawnionym pobierającym emeryturę lub rentę inwalidzką, rentę z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną, obecnie w kwocie niższej niż 3415,50 zł miesięcznie. Świadczenie to przysługuje w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy obowiązującą kwotą, a kwotą emerytury lub renty pobieranej przez osobę uprawnioną.

Podwyższenie kwoty świadczenia wyrównawczego następuje w terminach i na zasadach określonych dla świadczeń emerytalno-rentowych. Przez kwotę emerytury lub renty rozumie się wysokość pobieranej emerytury lub renty brutto lub sumę tych świadczeń, wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych, z wyłączeniem dodatku pielęgnacyjnego oraz innych dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów, przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń.

Świadczenie wyrównawcze przysługuje osobom uprawnionym na jednakowych zasadach bez jego różnicowania w zależności od rodzaju aktywności zawodowej wykonywanej, przykładowo: w górnictwie, w stoczniach bądź w hutnictwie, podczas prowadzonej w latach 1956-1989 działalności antykomunistycznej i podlegania z tego tytułu represjom z powodów politycznych.

Decyzje w sprawie indywidualnych uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych, ustalania ich wysokości bądź ponownego ich obliczenia oraz w sprawie świadczenia wyrównawczego, na podstawie udokumentowanego wniosku, podejmuje oddziały Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Od decyzji tej osobie zainteresowanej przysługuje prawo odwołania na drodze sądowej.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie są prowadzone prace nad zmianą przepisów ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, profesor uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/